O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ VA SUV XO'JALIK VAZIRLIGI

SAMARQAND QISHLOQ XO'JALIK INSTITUTI

PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA O'QITISH METODIKASI KAFEDRASI

"KASBIY PEDAGOGIKA"

fanidan

KURS ISHI

MAVZU: DIDAKTIK MATERIALLAR VA ULARNING TUTGAN O'RNI

BAJARUVCHI: *Kasb ta'limi (Veterinariya) yo'nalishi*
209 guruh talabasi Sunnatullayev X

ILMIY RAHBAR: *Boboqulov Z*

SAMARQAND – 2014

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

MUNDARIJA

	KIRISh..	3
	ASOSIY QISM………………………………………………….	6
I.	O'quv-didaktik material hamda vositalarni tayyorlash va ulardan foydalanish……………………………………………	6
II.	Zamonaviy pedagogika darsliklari va Davlat ta'lim standartlarida belgilangan talablari mazmuni……………………………………	14
III.	Darslik, o'quv qo'llanmalarini yaratish va ularning tuzilishi….	19
	XULOSA..	31
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.................	33

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

KIRISH

Mavzuning dolzarbligi: Ta'lim maqsadlarining muntazam tarzda yangilanib turilishi, uzluksiz boyitilishi ta'lim mazmunining yangi modellarini tanlash uchun asos bo'ladigan ustuvor yo'nalishdir. Ta'limning o'rta bo'g'inlarida o'quv-biluv jarayonining xarakteri, metodlari, tashkiliy shakllari hamda vositalarini yangilashga bo'lgan ehtiyojning kuchayishini birinchi navbatda ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy, texnologik omillar taqozo qilmoqda. Bugungi kunda ta'lim mazmunida shaxs, jamiyat, fan-texnika, ishlab chiqarish ehtiyojlari chambarchas bog'langan holda o'z ifodasini topmog'i lozim. Shunga ko'ra, ta'lim, fan-texnika, texnologiya, ishlab chiqarish yagona tizimni tashkil etishi kerak. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlarining bosh maqsadi ham asosan shundan iboratdir. Bu tizim istiqbolda O'zbekiston Respublikasining yangi iqtisodiy tarmog'ini taraqqiy etishi uchun xizmat qilishi nazarda tutilmoqda. Chunki, ta'lim jarayonining natijasi shaxs ma'naviy kamolotini ta'minlashi bilan bir qatorda, davlatning iqtisodiy rivojlanishiga ham xizmat qilishi talab etilmoqda. Bu esa ta'lim mazmunining ishlab chiqarish, fan-texnika, madaniyat, ma'rifatni rivojlantirishga xizmat qiladigan yangi, demokratik, shaxsga yo'naltirilgan modelini belgilab berishni taqozo qilmoqda. Bu model birinchi navbatda o'qitish jarayonining tarbiyaviy imkoniyatlarini va o'quvchilarda hosil bo'ladigan muayyan bilim, ko'nikma, malakalardan ijtimoiy hayotda samarali foydalana olish imkoniyatini kengaytiradi. Bu o'z navbatida o'quvchi shaxsini bir butun ijtimoiy birlik sifatida shakllantirish jarayonini tezlashtiradi. Ta'lim mazmunining yangi modelini tanlashda jamiyat va shaxs hayotini rivojlantirishning quyidagi asosiy ikki yo'nalishiga tayanish lozim:

1. Global, umummilliy hamda huquqiy muammolarni hal qilish orqali jamiyat a'zolarining hayotiy faoliyatlarini ta'minlash.
2. Tobora rivojlanib borayotgan bozor iqtisodiyoti munosabatlariga faol kirishish xuquqini ta'minlaydigan, ilmiy-texnika hamda texnologiyalardan foydalana oladigan yuksak texnologiyalarni yaratish orqali dunyo bozorini

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

zabt etish salohiyatiga ega bo'lgan yosh avlodni, kasb-hunar va ilm-fanning sara vakillarini tayyorlashga erishish.

Bu o'z navbatida o'quvchilarga taqdim etiladigan bilimlarni bir butun izchil tizim sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi. Bilimlarni yaxlit tizim sifatida taqdim etayotganda, dastlab mazkur tushunchalar fan yoki ishlab chiqarish tarmog'iga xosligini nazarda tutish lozim. Shundagina ta'lim, fan-texnika hamda ishlab chiqarish orasida uzviy aloqadorlik vujudga keladi. Bozor iqtisodiyoti munosabatlari tobora rivojlanayotgan hozirgi sharoitda ta'lim, fan va texnologiya, ishlab chiqarishning uzviy aloqadorligi asosida shakllantirilgan ta'lim mazmunining yangi modelini tanlash davlatning pedagogika fani oldiga qo'yayotgan ijtimoiy buyurtmasi hisoblanadi. Bu o'rinda o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlar o'quv jarayonining natijasi sifatida faqat ularning o'zlarini har tomonlama rivojlantirib qolmasdan, balki ilm-fan, texnologiyalar, ishlab chiqarish, bir so'z bilan aytganda, butun jamiyat hayotini ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy-demokratik jihatdan rivojlantira olishi kerak. Shuningdek, ta'lim jarayonida o'quvchining har tomonlama savodxonligi, ma'lumotliligi, madaniyatliligi, huquqiy-iqtisodiy bilimdonligi, ijtimoiy hayotga tayyorlik darajasi ta'minlanishi kerak.

Bunda avvalambor, O'zbekistonning jahon axborot maydoniga chiqayotganligini e'tiborga olish kerak. Turli darajadagi axborot manbalaridan foydalanishda, ayniqsa, o'quvchi yoshlar va talabalar faollik ko'rsatmoqdalar. Shuning uchun ham ta'lim jarayonida ularga axborot manbalaridan olingan ma'lumotlarga xolis, mentalitet hamda milliy manfaatlarimiz nuqtai nazaridan yondashish ko'nikmalarini qaror toptirish lozim. O'quv-biluv jarayonida o'quvchilarni olingan axborotlarni mustaqil tahrir qilish, ularga xolis fikr bildirish, zararli odatlar, buzg'unchi g'oyalar, ekstremistik qarashlarga qarshi murosasizlikka odatlantirib borish bugungi kunda juda muximdir. Buning uchun esa birinchi navbatda o'quvchilarda vatanparvarlik, milliy g'urur, fidoiylik, safarbarlik kabi tuyg'ularni kuchaytirish lozim.

Mavzuning maqsad va vazifalari: Yangi o'quv texnikasi qisqa muddat ichida muayyan darajada ta'limning xarakteri va sifat natijalarini

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

o’zgartirmoqda. Bunday o’zgarishlarni yangi o’quv jihozlari, kompyuter texnikasi mavjud bo’lgan maktablarning o’quvchilari faoliyati misolida yaqqol ko’rish mumkin. Bugungi kunga kelib ta’lim muassasalarida amalga oshirilayotgan o’quv jarayonining didaktik manzarasi tubdan o’zgardi. Ta’lim jarayonida didaktik materiallar ahamiyati va ularning tutgan o’rni o’rganishdan iborat.

Ushbu maqsadni amalga oshirish uchun oldimizga quyidagi vazifalarni quydek:

- O’quv-didaktik material hamda vositalarni tayyorlash va ulardan foydalanishni;
- O’quv va didaktik materiallarni tayyorlashni;
- Zamonaviy pedagogika darsliklari va Davlat ta’lim standartlarida belgilangan talablari mazmunini;
- Darslik, o’quv qo’llanmalarini yaratish va ularning tuzilishini turli adabiyotlardan o’rganish va tegishli xulosa chiqarish.

Ishning metodologik asoslari: Davlatimizning ta’lim sohasidagi qarorlari, Prezidentimiz I.A.Karimovning Oliy Majlisning IX sessiyasida so’zlagan «Barkamol avlod – O’zbekiston taraqqiyotining poydevori» nomli nutqi, «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi» hamda «Barkamol avlod yili» Davlat dasturi, «Pedagogika» va «Didaktika» faniga oid darslik va qo’llanmalar.

Ishning tarkibiy tuzilishi: Kirish, asosiy qism, xulosa, foydalanilgan adabiyotlar ro’yxatidan iborat.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

I. O’QUV-DIDAKTIK MATERIAL HAMDA VOSITALARNI TAYYORLASH VA ULARDAN FOYDALANISH

Hozirgi paytda ta’lim - tarbiya tizimida o’qituvchining tahsil oluvchilar bilan jonli muloqot va munosabati muhim ahamiyatga ega bo’lganligiga qaramay, u yagona axborot manbayi bo’la olmasligi hayotiy haqiqat. Shuning uchun ham, ta’lim - tarbiya ishini osonlashtiradigan va samaradorligini oshirish omillaridan keng foydalaniladi. Ana shunday omillardan biri o’qitishning texnik vositalaridir.

O’qitishning texnik vositalari deganda ta’lim - tarbiya jarayoni ishtirokchilarining hamkorlik faoliyatini ta’minlab, uning samaradorligini oshirish, ta’minlash maqsadida foydalaniladigan qurilmalar tizimi tushuniladi.

Barcha o’qitishning texnik vositalarini shartli ravishda uch asosiy guruhga bo’lish mumkin.

1. Audiovizual vositalar (kinoproyeksiya, diaproyeksiya va epi proyeksiyalar, ovoz yozib olish, televideniye, radio);
2. Jihozlar, uskuna va asboblar;
3. Dasturli (kompyuterli) ta’lim vositalari.

O’qitishning texnik vositalaridan ta’lim - tarbiya jarayonining tashkil etuvchi komponentlari bilan uzviy bog’liqlik va munosabatlami hisobga olgan holda foydalanish zarur. Aks holda mashg’ulot samarasini umuman yo’qqa chiqarish ham mumkin.

Mashg’ulotda o’qitishning texnik vositalaridan foydalanish yordamchi xarakterga ega bo’lib, ularni tanlash, ishlatish vaqti va joyi darsning umumiy rejasida maqsadga muvofiq ravishda belgilanadi.

Hozirga paytda ta’lim - tarbiya jarayonida o’qituvchining jonli muloqoti muhim ahamiyatga ega bo’lganligiga qaramay, u yagona axborot manbayi bo’la olmasligi hayotiy haqiqat.

O’quv xonalarini o’qitishning texnik vositalari bilan jihozlashda quyidagi texnik - pedagogik talablar qo’yiladi:

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

1. O'quv xonalarini o'qitishning texnik vositalari bilan jihozlashda o'quv jarayonida ulardan majmuaviy foydalanishni hisobga olish zarur.

2. O'quv xonasining istalgan joyidan yaxshi ko'rish va eshitish imkoniyatining mavjudligi.

3. O'quv xonasida, shovqin, yorug'lik, namlik kabilar me'yorini ta'minlash.

4. Oddiy, arzon, xavfsiz, uzoq muddat buzilmay ishlashi;

Ta'lim - tarbiya ishida texnik vositalardan foydalanish, avvalo, didaktik prinsiplarga amal qilishni ko'zda tutadi. Masalan, ko'rsatmalilik prinsipi real obekt bilan mavhum tasavvurning birligini ifodalaydi.

Real obekt yoki uning tasvirini ko'rish (idrok etish) inson uchun uni bilishning dastlabki va eng oddiy akti hisoblanib, aniq tasavvurlar va mavhum tushunchalar hosil qilish uchun asos vazifasini o'taydi.

Ta'lim - tarbiya ishida ko'rsatmalilik tamoyiliga amal qilish zaruriyati insonning fikrlash xususiyatidan kelib chiqadi. Insonning fikrlash xususiyati ma'lumdan mavhum tomon rivojlanadi. Tushuncha va mavhum qonun-qoidalar aniq kuzatishlarga asoslansa, ularning mohiyat mazmuni ancha oson va tez shakllanadi. Inson tafakkurining rivojlanishi uning yoshiga, hayotiy tajribasi kabilarga bog'liq bo'lib, ta'lim - tarbiya jarayonida hisobga olinishi, aniq dalillar va obrazlardan ajralib qolmasligiri talab etadi.

Tasviriy ko'rsatmalardan quyidagi hollarda foydalaniladi:

- o'rganiladigan obekt juda katta yoki kichik bo'lganda:
- o'rganiladigan obektni bevosita ko'rish mumkin emas:
- tushuncha va xulosalarni grafik tarzda ifodalash mumkin bo'lganda:
- murakkab obektlarni soddalashtirish yoki ishlash tartibini ko'rsatish zarur bo'lganda:
- obektning eng xarakterli zamon va makondagi holatni qayd etish va ko'rsatishda va boshqalar.

Ko'rsatmali qo'llanmalarga quyidagi talablar qo'yiladi:

- barcha talabalarga yaxshi ko'rinadigan hajmda bo'lishi:
- o'quv xonasining istalgan joyidan bemalol o'qilishi:

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

- muhim detallar va yozuvlarning diqqatni o’ziga tortuvchi rang bilan alohida bo’yalishi:
- tasvirlar imkon qadar obektning asl rangiga mos bo’lishi:
- tasvirlarning estetik did bilan rasmiylashtirilishi:
- matnning haddan tashqari ko’p bo’lmasligi:
- tasvirlangan obektlarning tabiiy vaziyatda ko’rsatilishi:
- masshtabga rioya qilishi:
- arzon, qulay, uzoq vaqt o’z holatida saqlanishi va shu kabilar.

Shu o’rinda ko’rsatmali qo’llanmadan foydalanish maqsad bo’lmay, balki natijaga erishish vositasi ekanligini unutmaslik zarur.

Ko’rsatmali qo’llanmalardan foydalanishda o’quv materialining mazmuni va vaqtini hisobga olish zarur. Mashg’ulotda ko’rsatmali qo’llanmalardan haddan tashqari ko’p foydalanish ham yaxshi natija bermaydi. Namoyish qilinayotgan materiallarni idrok etish jarayonida tahsil oluvchilar sezgi organlarini (ko’rish, eshitish, hidlash, ta’m bilish) ko’proq jalb etish zarur. O’qituvchining so’zi bilan ko’rsatmalilikning uyg’unligi katta ahamiyatga ega. Ko’rsatmali qo’llanmadan foydalanilganda beriladigan izoh tahsil oluvchilar diqqat-e’tiborini asosiy materiallarga qaratilishini ko’zda tutadi.

Ushbu vositalardan foydalanishda ularni muayyan maqsad. maxsus soha va usullarga mos holda tanlash muhim o’rin tutadi. Eng muhimi shundaki, amaliyot o’qituvchisi o’quv va ko’rgazmali vositalarni ishlata olishni va ulardan maqsadga muvofiq va oqilona tarzda foydalanishni bilishi kerak. Texnik vositalardan foydalanilayotganda yuzaga keladigan texnik muammolarni hal qila oladigan bo’lishi lozim. Masalan: tikuv mashinasi ishida sodir bo’ladigan nuqsonlarni bartaraf eta bilishi, asosiy sozlanishlarni bajarishi va mashinani ishchi holatiga keltira olishi kerak, ya’ni o’z kasbiy sohasining mohir ustasi bo’lishi lozim. Amaliyot o’qituvchisi o’z kasbiy sohasi uchun qanday materiallar, qanday yangiliklar borligiga, shuningdek, qaysi maxsus sohalarda uning o’zi yangiliklar qila olishi mumkinligi yuzasidan umumiy tushunchaga ega bo’lishi lozim. Ko’pincha o’qituvchilar doska tasvirlari, flipchart tasvirlari va proyektor slaydlari kabi

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

vizual vositalarni o’zlari ishlab chiqadilar.

O’quv va didaktik materiallarni tayyorlash

Nazariy va amaliy mashg’ulotlar uchun manba sifatida ishlatiladigan vositalarimiz quyidagicha farqlanadi:

Ko’pincha o’quv materiallari bir paytning o’zida didaktik materiallar sifatida, ya’ni o’qitish, o’rganish uchun ishlatiladi.

O’quv materiallari	Amaliyot o’qituvchilari tomonidan darsni ko’rgazmali va bilim berish uchun qo’llaniladi
Didaktik materiallari	Talabalarning o’rganishi uchun o’qituvchi tomonidan tayyorlanadi

O’quv va didaktik materiallarni tayyorlash deganda, o’qituvchi tomonidan ularning tanlanishi va nazariy yoki amaliy mashg’ulotlar maqsadiga moslashtirilishi tushuniladi.

Agar tayyor vositalar yo’q bo’lsa, u holda bu vositalarni o’qituvchining o’zi tayyorlashiga to’g’ri keladi.

Turi	**Ishlatish uchun ko’rsatmalar**
O’quv kitoblari	Kitobning muayyan betlarini belgilab. dars rejasiga kiritiladi
Tarqatma materiallar	O’quv kitoblaridan yoki boshqa manbalardan saylanma nusxalar tayyorlanadi va ko’paytiriladi.
Doska tasvirlari	Mavzu va grafiklarga eskizlar tayyorlash
Slaydlar	Nusxa ko’paytirish apparatida yoki kompyuterda tayyorlanadi
Modellar	Ustaxonadagi har bir predmet yaroqli: ham yaxshi, ham yomon mahsulotlar ko’rsatilishi lozim.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Amaliy mashg'ulotlar yoki amaliy ish jarayonlari paytida amaliy ko'rsatmalar bilan to'ldirilgan quyidagi vositalardan foydalaniladi:

Turi	**Ishlatish uchun ko'rsatmalar**
Texnik chizmalar (kinematik sxemalar, konstruktiv chizmalar)	buning uchun asl nusxalar maxsus jildlarda to'planadi.
Ekspluatasion ko'rsatmalar	nusxalar tarqatmalar va slaydlar tayyorlash uchun ishlatiladi.
Ish rejalari va boshqa hujjatlar	faqat nusxalar ishlatiladi, asl nusxalari esa toza saqlanadi
Modellar, real jihozlar, asboblar va mahsulotlar	yaroqli va yaroqsiz jihozlar, yaxshi va yomon mahsulotlar sifatiga nisbatan yuzaga kelgan farqni ko'rsatib berishi mumkin.

O'quv va didaktik materiallarni tayyorlashda amaliyot o'qituvchisi chegaralangan vaqt va texnik imkoniyatlarni inobatga olgan holda e'tiborini quyidagilarga qaratishi lozim:

- ish varaqalari, tarqatmalar (bosilgan matnlar nusxalari), slaydlar, doska tasvirlari uchun eskizlar;
- yozma topshiriqlar, yozma va og'zaki testlar uchun so'rov qog'ozlari;
- baholash varag'i. nazorat qog'ozi;
- ish rejalari, tashkiliy hujjatlar.

Nazariy darslar o'tkazish paytida amaliy ko'rsatmalar berilgan quyidagi vositalar ishlatiladi:

O'qituvchi uchun materiallar nafaqat sohaga tegishli ma'lumotlarni, balki tashkiliy ishlar, usul va natijalarni baholash borasidagi ma'lumotlarni ham o'z ichiga oladi.

Talabalar uchun materiallar esa qoida bo'yicha faqatgina sohaga tegishli jihatlarni o'z ichiga oladi.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Didaktik materiallar talabalarga mo'ljallangan bo'lsa, o'qitish materiallardan farq qilishi mumkin. Masalan: topshiriqlar varaqlari, savolnomalar, yo'naltiruvchi usul savollari va muayyan tarqatma materiallar.

Talabalarga tarqatiladigan materiallar tarkibida quyidagi ma'lumotlar bo'lishi lozim:

- sodda tilda yozilgan o'quv matnlari
- matnlarda bo'sh qoldirilgan joylar (talabalar tomonidan to'ldirilishi uchun)
- talabaning erkin fikrlashiga imkoniyat beruvchi savollar
- ustaxonada ishlash uchun mo'ljallangan, ish bosqichlari ko'rsatilgan tushunarli chizmalar (eskizlar) va jadvallar
- material, jihoz, asbob-uskunalar va yordamchi vositalar haqida ma'lumotlar.

Matn tayyorlash bo'yicha eng yangi usullardan biri bu matnlarni ranglar bilan ajratish sanaladi:

-oq qog'ozlar: mazmuniy jihatlar borasida matnlar (o'qituvchi va talabalar uchun)

-yashil qog'ozlar: talabalarga topshiriqlar

-qizil qog'ozlar: o'qituvchining uslubiy hujjatlari va topshiriqlarning javob varaqalari

Ranglarni kodlash hujjatlardan foydalanishni yengillashtiradi.

Xuddi shu usuldan seminar hujjatlarini tayyorlashda ham foydalaniladi.

O'qitish jarayonidagi eng muhim vositalar doskalar, flipchartlar va kodoskop (proyektor) hisoblanadi. O'qituvchi bu vositalar orqali ko'rgazmali tus beriladigan namunalar yaratishi kerak. Bo'r bilan yoziladigan doska uchun avval qog'ozda ishlangan va matnlar bilan to'ldirilgan suratlar, flipchartlar uchun esa qoida bo'yicha, taqdimot namunalari bo'lishi mumkin. Proyektor slaydlari to'g'ridan-to'g'ri tayyorlanishi mumkin.

Doska suratlari uchun namunalar, asosan, o'quv kitoblaridan olinishi yoki shaxsiy qarashlardan kelib chiqqan holda tayyorlanishi mumkin. Bunda ko'p vaqt sarf etmasdan, oddiy shakllar orqali tuzilgan grafiklar, sxemalar. diagramma va shu

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

kabilarni doskaga chizish mumkin. Matnlar uchun namunalar tayyorlash shart emas.

Shunga o'xshash tarzda flipchart suratlarini tayyorlash mumkin. Bu usul nazariy dars yoki amaliy mashg'ulot tayyorlanishini yengillashtiradi.

Flipchart bloklarini birga olib yurish mumkinligi tufayli tasvirlar qog'ozlarga to'g'ndan-to'g'ri tushiriladi.

Proyektor slaydlari qo'lda. fotonusxalar yoki kompyuter yordamida maxsus shaffof plyonkada tayyorlanadi.

Slaydlarni tayyorlash uchun:

- oddiy asetat qog'ozi yoki shaffof sun'iy qog'oz;
- nusxa olish mumkin bo'lgan maxsus qatlamli slaydlar;
- flomaster, permanent va suvda eruvchan slaydlarni tozalash uchun spirt;
- surat chizish moslamalari (shablon, chizg'ich va boshqalar)lar ishlatiladi.

Slaydlarni qo'lda tayyorlash uchun:

- surat yoki matn qog'ozga eskizlanadi
- slaydni uning ustiga qo'yib, skrepka bilan mahkamlanadi
- namunadagi surat slaydga ko'chiriladi.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

II. ZAMONAVIY PEDAGOGIKA DARSLIKLARI VA DAVLAT TA'LIM STANDARTLARIDA BELGILANGAN TALABLARI MAZMUNI

Pedagogik nashrlarda "darslik" tushunchasi tegishli fanga oid ilmiy bilimlar asoslarini dasturga mos xolda kiluvchi kitob deb ta'riflanadi. Darslik dastur mazmunini anik kurinishda ifoda etadi va bir vaktning uzida unga teskari ta'sir kursatgan xolda uni yana xam aniklashtiradi, rivojlantiradi va takomillashtiradi.

Darslik bu pedagogik tizimning axborotli modelidir. Nima uchun model? Chunki xar bir ukuv jarayo ning ma'lum boskichlari kursatilgan buladi. Darxakikat, ukuvchilar darslik mavzularini ukib, undagi topshiriklarni ma'lum xarakatlar kurinishida bajarishadi: tekshiradi, yechadi, javob beradi va xakozo. Bu xarakatlar darslik matnlarida ochik yoki yashrin shaklda berilishi mukin. Bu, demak; darslikda ma'lum pedagogik jarayon u yoki bu xolatda bayon etilishidan dalolat beradi. Shunday kilib pedagogik jarayon, muallif tomonidan darslikda ma'lum darajada aks ettirilgan moddiy mavudlik, yangilikdir.

Nima uchun darslik - pedagogik tizim modeli? Chunki pedagogik jarayon xar doim anik boshkariladigan tizim doirasida amalga oshiriladi, darslik esa uzida pedagogik tizimning aloxida xususiyatlari va tomonlarini aks ettiradi Afsuski, xozirga kadar olimlarimiz darslikdan pedagogik tizim modeli sifatida, ya'ni bulgusi ukuv-tarbiyaviy jarayonni modellashtirish vositasi ekanligidan foydalanish-maydi. Shuni aloxida kayd etish lozimki, darslik uz-uzidan pedagogik tizimni modellashtirmaydi va ukuv jarayoniga aylantirmaydi bularning xammasini pedagog darslikdan foydalangan xolda amalga oshiradi.

Nixoyat, biz nima uchun darslik-pedagogik tizimning ***axborotli*** modeli deb atadik? Bu savolga javob sodda: chunki model axborotlarning ma'lum bayoni tarzda beriladi.

Shunday kilib, darslik avtonom ta'lim vositasi sifatida pedagogik tizim elementlarining axborotli modeli xisoblanib pedagogik jarayonni boshkarishni avtomatlashtirish uchun muljallangandir.

Darslikda pedagogik tizimni modellashtirish jarayoni va ketma- ketligi kuyidagi tartibda borishi mumkin:

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

-dastlab pedagogik tizim mavjudligini maksadi aniklanadi va tulik yoritiladi;

-keyin kuyidagi umumdidaktik tamoyillarni xisobga olgan xolda ta’lim mazmunini yoritish amal- ga oshiriladi: ketma-ketlik, tushunarlilik, ilmiylik, kursatmalilik. Ta’lim mazmunida shunday axborotlar bulishi kerakki, ular ukuvchi uzlashtirayotgan faoliyatning yunaltirilgan asoslarini (koida, ta’rif, xususiyat, tamoil, algoritm, metod) tashkil etilishi zarur. Ta’lim mazmunini tanlash uning maksadiga mos xolda darslikda yoritilishi kerak;

- darslikni yaratishning keyingi boskichi va unda pedagogik tizimning aniklanishi ***didaktik jarayonlarni*** tanlash va ishlab chikishdan iborat. Bu bos- kich darslikda ukuvchilarning bilishiga karatilgan xarakatlarini ma’lum tizimda ifodalashga va ta’lim maksadiga mos xolda bu faoliyatni bajarishni ta’minlashga tegishlidir;

- darslikni yaratishning yakuniy boskichi ta’limning ***tashkiliy shakllarini*** chegaralash xisob- lanadi. Darslikda mavzular buyicha ukuvchilar egallashi lozim bulgan bilim, kunikma va malakalar tizimi ukitishning makbul shakllariga (dars, amaliy mashgulot, masala, topshirik, uy ishi va xokazo) mos xolda yoritilishi kerak. Bu ukituvchi va ukuvchilarning darslikdan foydalanish faoliyatini tartibga solib turadi.

Yukorida biz darslik yaratishga yangicha-tizimli yondoshish yulini kursatishga xarakat kildik. Umuman olganda darslikni takomillashtirish ikki yunalishda borishi mumkin: 1-mazmunini yangilash, 2-yangi didaktik yechimlarni izlab topish.

Zamonaviy darslik mazmunini ukuvchi (talaba) larda uzining uzbek millatiga mansubligini anglab yetishi, davlatimizning tashki va ichki siyosatiga sodikligini tarbiyalash kerak. Bu degan suz mamlakatimizda mustakillik yillarida ruy berayotgan ijtimoiy-iktisodiy isloxotlar, ma’naviy-ma’rifiy soxadagi yutuklar darslikda uz urnini yetarlicha topishi kerakligini kursatadi. Bu nafakat ijtimoiy-gumanitar sikldagi fanlarga, balki tabiiy, matematika fanlariga xam bir xilda tegishlidir.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Darslik mazmunini takomillashtirishda uning politexnik jixatlarini chukurlashtirish aloxida axamiyat kasb etadi. Darsliklar u yoki bu ixtisoslikka mos xolda ukuvchi (talaba) larni zamonaviy ishlab chikarishning asosiy yunalishlari, uning bosh soxalari, yetakchi kasblari, yangi texnika va texnologiyalari, mexnatni tashkil etish asoslari bilan tanishtirish kerak.

Didaktik nuktayi nazardan uz yechimini darslikda topishi kerak bulgan muammolar katorida ukuv predmeti sikllari buyicha ichki boglanishga xam, predmetlararo boglanishni ta'minlashga xam aloxida e'tibor karatish, darsliklarga kiritilayotgan yangi tushunchalarni xam obdon uylab, tushunarli bulishini xisobga olib kiritishi kabi masalalarni kursatish mumkin.

Shunday kilib, yaratilgan darslik ma'lum fan soxasining ukuv uslubiy majmuasidan(ukuv dasturi, kullanma, ukitish vositalar va boshka) markaziy o'rnini egallashi uning zamonaviyligini ko'rsatib beradi.

Davlat ta'lim standartlarida pedagogika darsliklari mazmuni quyidagi yo'nalish va tushunchalarni qamrab olishi belgilab qo'yilgan:

Umumiy pedagogika:

pedagogika mutaxassisligiga kirish: O'zbekiston Respublikasi kadrlar tayyorlash milliy dasturi, ta'lim to'g'risidagi yangi qonun va pedagogik faoliyat turlari. Pedagogik kasb istikbollari. Pedagogik faoliyat. Pedagogik faoliyatning gumanitar tabiati. Bola shaxsi. Pedagogik madaniyat. Pedagog kiyofasini belgilovchi shaxsiy sifatlar. Pedagogik qobiliyat. Pedagogik pozisiya. Pedagogik bilim va malaka. Kasbni o'rganish yo'llari. Pedagogika ta'lim muassasalari. Pedagogika kasbni egallash mazmuni, tuzilishi, shakli va uslubi. Individual kasb ta'limi dasturlari. O'z-o'zini rivojlantirish usullari.

Umumiy pedagogika asoslari: ta'limning sosial tabiati, uning umuminsoniy tarixiylik muayyan xarakatlari. Ta'lim va tarbiyada umuminsoniylik milliylik va individuallik. Talim va tarbiyaning uzluksizligi. Individ, shaxs va individuallik. Shaxsning biologik va sosial faktorlari, shaxs rivojlanishining tabiiy va sosial omillari. Pedagogikaning inson to'g'risidagi fanlar sistemasidagi o'rni. Pedagogik tadqiqotlar metodlari va metodologiyasi.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Ta’lim mazmuni shaxs rivojlanishining va uning ichki madaniyatining shakllanishi quroli sifatida Pedagogik jarayon o’ziga xos sistema yaxlitligi. Hodisa sifatida pedagogik jarayon konuniyatlari. Yaxlit pedagogik jarayonda o’kitish. O’kuv-tarbiya kollektivi-yaxlit pedagogik jarayon shakli sifatida Yaxlit pedagogik jarayonda tarbiya. Shaxs ichki madaniyati yaxlit pedagogik jarayonda shakllanishi. Pedagogik jarayonning tashkil etish shakllari. Yaxlit pedagogik jarayonni amalga oshirish metodlari.

Ta’lim tarixi:

ta’lim, pedagogik talimot tarixi. Tarbiyaning tarixiy-madaniy xarakteri. Insonning har tomonlama rivojlanishi haqidagi g’oyalarning paydo bo’lish tarixi. Erkin tarbiya konsepsiyasi. O’qitishni rivojlantiruvchi va tarbiyalovchi g’oyalar. Pedagogikaning mustaqil fan sifatida paydo bo’lishi.

VII asrgacha Shark mutafakkirlari pedagogik g’oyalarining rivojlanishi. Pedagogik fikr, tarbiya va maktabning VII-XIV asrlarda rivojlanishi. Movarounnahrda pedagogik ta’limotning rivojlanishi. XVII-XVIII va XIX asrning birinchi yarmidagi pedagogik g’oyalar. XIX asrning ikkinchi yarmida, XX asrda ta’limning rivojlanish xususiyatlari. Mustaqil O’zbekiston Respublikasiningta’lim tizimi.

Pedagogik tizimni boshqarish asoslari:

sosial-pedagogik sistemalar, tushuncha va turlari. Ta’lim tizimi. Ta’lim muassasalari sistema sifatida O’zbekiston Respublikasida ta’lim sistemasi. Ilmiy boshqarishning asosiy tushunchalari. Boshqaruv to’g’isidagi fikrlar evolyusiyasi. Sistema va situasial yondashuv, boshqaruv metodologiyasi sifatida. Amaliy faoliyat va rivojlanishni boshqarish. Sosial kollektivni boshqarish asoslari. Pedagogik kolleksiya va uning taraqqiyoti. Pedagogik boshkaruvning asosiy funksiyalari. Ta’lim muassasalarini boshqarishning o’ziga xos xususiyatlari. Pedagogik kadrlarni attestasiyadan o’tkazish.

Ijtimoiy pedagogika va pedagogik sosiologiya:

ijtimoiy pedagogika: ijgimoiy pedagogikaning tibbiy-psixologik, sosiologik, madaniy-tarixiy, etnografik va falsafiy negizlari. Ijgimoiy

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

pedagogikaning muammolari va ularning turli tarixiy davrlarda hal etilish yo'llari. Hozirgi sharoitda ijtimoiy pedagogikaning mustaqil fan sifatida rivojlanishi. Sosial ishlar metodlari: kommunikativ texnika, huquqiy jihatdan qurollantirish, tibbiy sosiologik, ijtimoiy-psixologik va x.k. Sosial ishlar texnologiyasi: tashxis, adaptasiya, reabelitasiya, qariyalarni ta'minlash va yordam berish, xizmat ko'rsatish, konsultasiya berish, innovasiya, prognoz.

Pedagogik ***sosioloiya*** ijgimoiy tarbiya va ta'lim yaxlit sistema sifatida. Ijtimoiy pedagogikaning boshqa fanlar sistemasidagi o'rni va uning amaliy ahamiyati. Sosial institutlar hamda ta'lim va tarbiyaning konstitusial soxalari. Oila tarbiyasi muammolari taxlili: tarbiya uslubi, «Og'ir oiladagi» bolalar va h.k.

Pedagogik kollektivni tadqiq etish: sosial-psixologik muxit, pedagogning sosial portreti, uning pedagogik innovasiyalarga tayyorgarligi, innovasiyalarning ijtimoiy natijalari. O'quvchilar kollektivining sosiologik tahlili: kollektivning shakllanishi, shaxsning kollektiviga moslashuvi, muloqot muammolari. Voyaga yetmagan huquqbuzarlar xamda tarbiyasi og'ir bolalar xulqidagi og'ishlarning sabablari va ularni o'rganish dinamikasi. Yoshlarning kasb tanlashini tahlil etish: kasb tanlab olishga tayyorligi va ijtimoiy hozirligi.

Tadqiqot metodlari va dasturlarini ishlab chiqish sosial - pedagogika muassasalar sistemasini rivojlantirishni rejalashtirish va istiqbolni belgilay olishning sosiologik metodlari.

Oila pedagogikasi:

Oila tarbiyasining maqsadi, vazifasi, metodlari. Oilada aqliy, axloqiy, jismoniy, estetik tarbiya sharoitlari, otalik va onalik, ota-onalar obro'si, oila a'zolarining shaxsni shakllanishida ta'siri. O'g'il va qiz bolalar tarbiyasining o'ziga xos xususiyatlari, oz va ko'p bolali oilalarda bolalar tarbiyasi, yolg'iz o'gay bola tarbiyasi, bola tarbiyasi, egizaklar tarbiyasi, tarbiyada etnik an'analar, tarbiyada oila va ta'lim-tarbiya maskanlarining o'zaro ta'siri, oila pedagogikasini o'kitish metodikasi, nazariy va mustakil ta'lim, o'quv yuklamalarini rejalashtirish, o'quv-metodik ilmiy va tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish, reyting - nazorat sistemasini tashkiliy va metodik ta'minoti.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Xalq va qiyosiy pedagogika:

xalq pedagogikasi: O'zbekiston xalk pedagogikasi xususiyatlarini o'rganish. Xalq pedagogikasining yo'nalishlari. Uning shakllari, bo'lajak o'kituvchini tayyorlashda ulardan foydalanish. Xalq pedagogikasi va folkpor.

*Qiyosiy pedagogika ku*rsining vazifasi va mazmuni. Turli tarixiy davrlarda pedagogika rivojlanishining tadqiqi. Tarixiy hujjatlarni taqqoslash va tahlil qilish. Qiyosiy pedagogika prinsiplari. Xalq va ilmiy pedagogikaning qiyosiy tahlili. Pedagogikada milliylik va baynalminallik, rivojlangan davlatlar pedagogikasini qiyosiy o'rganish.

Pedagogik fanlarni o'qitish metodikasi va pedagogik texnologiya:

pedagogikani o'qitish metodikasi: nazariy va tajriba sintezi. Pedagogik jarayon tadqiqi o'qitishning mazmuni, shakli va metodlari, o'qituvchi va ta'lim oluvchi faoliyati birligi sifatida. Bo'lg'usi o'qituvchining yuqori professional saviyasini ta'minlovchi o'qitishdagi prinsiplari, shakllari va metodlari.

Pedagogik texnologiya pedagogik texnologiya haqida tushuncha. Ta'lim muassasalarida o'quv jarayonini tashkil etishning zamonaviy shakl va metodlariga qo'yiladigan talablar. O'zbekistonda «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi» va ta'limning rivojlanishi.

Ta'lim jarayonida o'quvchi shaxsi hamda shaxsiy sifatlarining tuzilishi. Ta'lim jarayonida bilim, qo'nikma va malakalarni o'zlashtirilishi.

Innovasion faoliyatning tuzilishi va pedagogning innovasion faoliyati. Pedagogik texnologiyaga ilmiy-nazariy yondashuv: pedagog-ta'lim beruvchilarning pedagogik texnologiya turlari xakidagi tushunchalarini aniqlash. YuNESKO tarafidan berilgan pedagogik texnologiya haqida tushuncha. Pedagogik texnologiyaning ilmiy asoslari, turlari va asosiy sifatlari. Ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalar: differensial ta'lim, individual ta'lim, dasturlashgan ta'lim, ta'limda axborot texnologiyalari, mualliflik texnologiyalari, ta'limni tabaqalashtirish texnologiyalari.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

III. DARSLIK, O'QUV QO'LLANMALARINI YARATISH VA ULARNING TUZILISHI

Sobiq tuzum darsliklaridan farqli o'laroq, hozirgi kungi darsliklar millat, hudud, tarix, qadriyat masalarini hisobga olgan holda mazmuni boyitilib yozilmoqda.

Umumiy o'rta ta'lim maktablaridagi o'quv-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish maqsadida turli xildagi vosita va yetodlar tizimini uzluksiz takomillashtirish lozim.

Makab ta'lim mazmunini boyitish va uni yanada takomillashtirishda zamonaviy darsliklar yetakchi o'rin egallaydi. Ular bililar tizimining asosiy yo'naltiruvchisigina bo'lib qolmay, balki butun o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishning muhim vositalari hisoblanadi.

Darslik-o'quv fani dasturiga mos bilimlarning mustahkam bayoniga ega bo'lgan va rasman tasdiqlangan o'quv kitobi.

Darsliklar yuqori ma'lumoli har tomonlama barkamol jamiyatning faol qo'ruvchilarini tayyorlashga iloji boricha yorda bermog'i darkor. Darsliklarning azuni ijimoiy va ilmi-texnik taraqqiyotining hozirgi talablariga javob berishi, o'quvchilarning an asosolari bo'yicha, chuqur va puxta bilim olishni ta'minlashi zarur.

Maktab darsliklari yosh navqiron avlodda to'g'ri va keng dunyoqarashni shakllantirishga, onglilik, vatanparvarlik kabi yuksak a'naviy xislatlarni tarbiyalashga yo'naltiriladi.

Darsliklar fan asoslarning hayot, mehnat bilan o'zaro bog'lanishni amalga oshirishi, o'quvchilarga hozirgi zamonning asosiy muammolarini tushunishda ko'maklashuvi kerak.

Darsliklar o'quvchilarning bilim va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Shuningdek, o'quvchilarda o'z ilimlarini uzluksiz takoillashtirish va ustaqil bilim olishga intilishni tarbiyalashga yordam berishi zarur.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Darsliklar umumiy o’rta ta’limningasosiy vositasi hisoblanar ekan, vaq o’tishi Bilan ularni mazmun va ohiyat jihatdan yangilash, qayta tiklash, DTS tlablariga mos holda takomillashtirib borish taqozo etiladi. O’zbeksiton Respublikasi Prezidenti I.A.Kariov to’g’ri ta’kidlaganidek, «eski qolipda ustabid davrda yozilgan darsliklardan oydalanib, eski afkuradan xalos bo’lmasdan, bolarimizni yangicha fikrlashga o’rgata olmaymiz». Zero darsliklar – mazuni va uning tarkibiy tuzilishi, qismlarning uzviy aloqadorligi bilan chambarchas bog’liqdir.

Darsliklarda o’quv materiallari uzviyligini ta’minlagan holda uning arkibini to’g’ri va muvaffaqiyatli belgilash, shu darlikda iodalangan ta’lim siatini oshirishga yordam beradi. Darslikning mazmuni ijtimoiy va ilmiy – texnikaviy taraqqiyotning hozirgi talablariga javob berishi, o’quvchilarning an asoslari bo’yicha chuqur va puxta bilim olishlarini ta’minlashi, ularning bilim va ijodiy qobilyatlari rivojlanishiga xizma qilishi uchun darslik yaratishga asos bo’ladiga ikki yo’nalishni e’tiborga olish zarur:

a) darslikning bob va paragraflarida o’quv Ani mazuni, ya’ni ta’li mazmuning yangi modellarini aks ettirish;

b) darslikning o’rganiladigan materiallarini mikro va makromantlar, illyustrasiyalar va boshqalardan foydalangan holda taqdim etishga erishish.

Darsliklar o’zining mazuni, metodik vaziasga ko’ra daliliy materillarni eslab qolish va xotirada mustahkamlashishigagina xizmat qilmay, bayon qilinayotgan voqyea-hodisalar, predmetning mohiyati anglash, ularning sodir bo’lish sababi va oqibatlari haqida mushohada yuritishga o’rgatishi zarur. Mashq va topshiriqlar izchilligini belgilashda:

- bilimlar o’zlashtirilishi jarayoning asosiy bo’g’inlari izchilligini ta’minlash;
- talabalar tayanch tasavvurlarini faollashtirish;
- daliliy materiallarni qabul va anglash;
- real dunyodagi voqyea-hodisalar Bilan jarayonlar o’rtasidagi qonuniy aloqalarni his etish;
- o’rganilayotgan obyektning chiki mohiyatini yechish;

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Bilimlarni umumlashtirish va tizimga solishdan kelib chiqqan holda ish ko'rish maqsadga mavofiq hisoblanadi.

Hozirgi kunda mavjud bo'lgan va istiqboldagi darsliklar o'zining mazmuni jihatdan qat'iy talablarga javob berishi lozim.

Istiqboldagi darsliklar yangi talab va texnologiyalar bilan boytilgan bo'lishi ko'zda tutiladi.

Darslik sifatini baholashda quyidagi talabga amal qilinadi:

- o'quv fanini dastur asosida o'qitishdan qanday umumiy maqsad ko'zlanganligini aniq ifodalash;

- dasturda ko'zda tutilgan barcha masalalarni qamrab olish;

- bayon qilinadigan materiallarning tarbiyaviy jihatlariga e'tibor qaratish;

- taqdim etilayotgan materiallarda nazariya va amaliyot aloqadorligining ta'minlanganligi;

- dastur asosida o'quv materiallarning ketma-ketligini ta'minlash;

- muayyan sinf uchun o'quv materiali hajmini ifodalash: bular darslik mazmuni va metodik tizimi yaxlitligini ta'minlashga xizmat qiladigan talablardir.

Sifatli darslik quyidagi asosoiy mezonlarga javob berishi shart:

- o'quv materiallarining ilmiyligi,uni bayon qilish shakllari va yetodlarining uyg'unligi;

- o'quv opshiriqlarini yetkazish uchun qulay bo'lish;

- paragraflar bo'yicha materiallarni bayon qilishda uzviylikni ta'minlanishi

- talablarning individual, yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda hayotiy materiallardan oydalanish;

- darslikning shu sinfdagi boshqa Fan darsliklari Bilan bog'liqligi (masalan, fizika va Kime, adabiyot Bilan tarix), xudi shu fanning quyi sinflar Bilan izchilligi, davomiyligining ta'minlanganligi;

- so'z lug'at boyligi, gap qurilmalarining tuzilishi (so'zlarning o'z va ko'chma ma'nolarida ishlatilishi).

Darsliklar aslida boshqa turdagi nashr qilinadigan kitoblardan quyidagilar Bilan farqlanadi:

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

1) o'ziga xos vazifalari;

2) mazmuni;

3) atnga qo'yiladigan maxsus talablar;

4) darslik alohida uzilishiga egaligi Bilan.

Darslik nafaqat o'quvchi bilim saviyasini oshiradi, uning asosiy vaziasi ta'lim va tarbiyadir, shuning Bilan birga talaba bilimidagi ayri kamchiliklarni bartaraf qiladi. Boshqacha qilib aytganda, darslik bir qancha vazifalarni bajaradi: uning muvofiqlashtiruvchi vaziasiga boshqa o'quv qo'llanalarni o'z atrofiga birlashtirish, guruhlash imkonini berishida ifodalanadi. Bu vazia o'qituvchini har bir o'quvchiga individual yondashish, o'quvchilar axborottexnologiyalaridan mukamal foydalana olishlari, olingan bilimlarni puxta egallashlari va bu ko'nikma, malakalarni amaliyotda tatbiq etishda muhim o'rin tutadi. Darslik materiallarini izchil tizimga solish, dars mazmunini Yangi axborotlar Bilan boyitish kabilarni o'z ichiga oladi. Darslikning asosiy vazifalaridan Yana biri uning didaktik funksiyasi:

- ta'lim jarayonida o'quvchilar bilishi zarur bo'lgan dastur talablarini axborotlar orqali singdirish;

- transformasiya qilish (bir joydan boshqa joyga o'tkazish, o'zgartirish);

- didaktik tamoiyllarga asoslangan holda o'quv ateriallari sifatida berilgan ilmiy-nazariy dunyoqarashni kengaytiruvchi, texnik-texnologik bilimlarni va badiiy-ijodiy bebaho yerosni o'quvchilarga uzviy yekazuvchi matnlarni tanlash;

- olingan bilimlarni mustahkamlash va o'z-o'zini nazorat qilish malakasini shakllantirishga oid o'quv materiallarini taqdim qilish, ularni o'quvchilarga yetkazish uchun qulay mashq va matnlar anlash;

- mustaqil o'qish, bilimlarni doimiy to'ldirib borish;

- olingan bililarni bir butun, yaxlit xolgakeltirish;

- rivojlantiruvchi va tarbiyalovchi omillarni har tomonlama yeuk barkamol shaxsni voyaga yetkazishga safarbar etish.

Darslik mazmuniga qo'yiladigan talablar:

- dasturga asoslanib, darslikning o'quv Fani bo'yicha o'qitishdan ko'zlangan maqsadni aniq bayon qilish;

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

- o’quv faning tarbiyaviy imkoniyatlaridan to’liq foydalanish;

- darslik materiallarida nazariya Bilan amaliyot o’zaro bog’liqliging aks etganligi;

- dasturda berilgan mavzularning darslikda to’laqonli yoritilshi;

- o’quv materiallarining dasturda ko’zda tutilgan mavzular bo’yicha uzviyligining ta’minlanishi;

- darslik hajiga qo’yilgan talablarga rioya qilinishi;

- darslikning mazmuni dasturda ko’zda tutgan natijalar bilim, malaka, ko’nikmalarga erishish uchun yo’naltirilgan bo’lishi kerak;

- ta’lim mazmunini aks etiruvchi tamoiyillar o’quv materiali mazmuniga xos tanlanishi lozim (ilmiyligi, barcha uchun tushunarliligi, illiy, hududiy qirralarini hisobga olgan holda, anlararo aloqadorlik ta’minlangan bo’lishi shart).

Darslikning qiyati shundaki, ularda berilgan materialning ilmiy darajasi:

- muallif tomonidan izchil, tushunarli, batafsil, puxta, ishonarli bayon qilingan bo’lishi;

- talabaning bilim darajasi va yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda;

- hayotiy materialni paragralar bo’yicha sifatli tanlash ta’minlanishi;

- uning aniqligi va hajm jihatdan yetarliligi;

- didaktik talablarga javob Bera oladigan(matn, illyustrasiya, bayon meodi, ko’rgazmalilik jihatidan);

- xudi shu sinfdagi boshqa o’quv Fani darsliklar Bilan o’zaro bog’liqlik hamda quyi sinf darsliklari Bilan uzviylikning ta’minlangan bo’lishi;

- badiiy tili, gap tuzilishi, so’z boyligi, yozuvning ko’rinishi, o’ziga xosligi mujassam bo’lishi shart.

Istiqboldagi darsliklar tuzilishida taqdim etiladigan materialning mazmuni, dastur asosida didaktik talablarga javob berishga,)matn, badiiy til, rasmlar, bob, bo’lim, mavzu, paragrflar bo’yicha, turli harflarning ajralib turishi, yozilishiga e’tibor qilinishi kerak.

Darslikning tarkibiy uzilishini belgilashda quyidagilarni hisobga olish lozim:

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

- darslikda o'quv dasturida belgilangan avzularning izchil bayon qilinishiga e'tibor berish;

- bayon qilinayogan tushuncha, qoida, qonunlar zamonaviyilmiy bilimlarga tayangan bo'lishiga erishish(yosh xususiyatini hisobgaolib);

- o'quv yani ichida mavzulararo hamda o'quv fanlariaro aloqadorlik, uyg'unlikni ta'minlash;

- berilgan materiallarni bob, bo'lim mavzularga ajratish;

- har bir bo'lim alohida o'rganilishi kerak bo'lgan va aniq egallagan darajani tashkil etishi lozim. Bunda bo'lim mazmuni arix, ilm va amaliyot Bilan bog'lanishi kerak;

- o'quv materiallari o'zaro mantiqiy bog'liqlikda bayon etilishi zarur;

- bayon nuqtai nazaridan nazariy Amaliy materiallar Bilan bog'lanishi hamda xulosalarning asoslanganligi nihoyatda zarurdir;

- o'quv-biluv faoliyatining bo'limlar bilan bog'liqligi, ya'ni dalillardan namunaga qarab;

- namunadan farazga, farazdan natijaga qarab borish lozim. Xulosa natijalaridan tajribaga, tajribadan amaliyotga o'tiladi;

- bayon qiliingan o'quv materiallari talabalar uchun tushunarli bo'lishi ta'minlamog'i lozim;

- talabaning aqliy taraqqiyoti, yosh xususiyatlarni hisobga olgan holda taqdim etiladigan tushunchalarni tanlashga erishish, Ya'ni har bir darsda o'quvchini mantiqiyfikrlashga o'rgatadishgan o'quv ateriallarini belgilab berish kerak.

Tadqiqotlar natijasiga ko'ra, talaba bir kunda 2 tadan 20 tagacha yangi so'zlarni o'zlashtira olar ekan. O'quv materialida yangi so'zlarni taqdim qilayotganda ushbu ko'rsatgichga amal qilsh lozim. Har bir matn yoki mashqda 4 foiz yangi so'zlarni kiritish mumkin. Agar manda yangi so'zlar miqdori ko'payib ketsa, uni o'quvchi tomonidan o'zlashtirish, tushunish qiyinlashadi. Har bir paragrafda, bir soalik darsga mo'ljallangan mavzu beriladi, bunda yangi mavzu yuzasidan mulohaza qilish, fikr yurtish uchun beriladigan yangi so'zlar 10 tadan oshmasligi kerak. Gap qurilmalarining uzunligi belgilangan me'yorlardan

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

oshmasligi kerak. O'zbek tilida ko'p hollarda ega gap boshida, kesim esa oxirida uradi, bunda gap qisqa, yig'iq bo'ladi.

Darsliklarning matni va shunday qisqa gaplardan iborat bo'lishi lozim.

Darslikning matniga qo'yiladigan talablar darslik mani va matndan tashqari tarkibiy qismlari tizimiga tenglashtirilishi talab etiladi. Bu tizimining negizini gap qismlari hamda yaxlit gaplardan iborat bo'lgan matnlar tashkil qiladi.

O'quv faning azmuni ilmiy axborot, o'quv materiallari va metodik apparatni tashkil euvchi tushunchalar matnlar ko'rinishida namoyon bo'ladi. Ya'ni darslik manidagi o'quv vositalaridan ashkil topadi.

Darslik 2 parametrdan iborat o'quv materiallarini o'z ichiga oladi:

1) mavzu hamda uslubiga;
2) lug'aviy qurilishiga ko'ra;

Mavzu hamda uslubiy yo'nalishiga ko'ra matn quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- o'quv materiallarining ilmiyligi, uning Amaliy jihatdan tasdiqlanganligi, mazkur darslik yoki boshqa o'quv vositalarida berilmaganligi va izchil bayon qilinganligi;
- nazariy jihatdan ilgari o'tilgan mavzularga bog'liqligi.

Darslik matnining 3 xil turi mavjud: asosiy, qo'shimcha, tushuntiruvchi.

Asosiy matnda nazariy bilimlar bayon qilinadi. Uning tarkibiga faqatgina amaliyotda tasdiqlangan va ilmiy jamoatchilik tomonidan e'tirof etilgan nazariy tushunchalar kirtiladi.

Qo'shimcha matnlar esa o'tilgan darslarni mustahkamlash maqsadida beriladi.

Tushuntirish matnlari o'quvchi mavzuni batafsilroq tushunishiga ko'maklashish maqsadida taqdim etiladi.

Darslik, asosan bir necha qismlardan tarkib topadi: bo'lim, bob, paragraf, asosiy mavzuga bog'liq o'quv materiallari va kichik matnlardan iborat bo'ladi. U yoki bu o'quv materiallarining qismlarga bo'linishi matnning hajmiga bog'liq. Qismlarga bo'lishda uning murakkablik darajasi va azmuni ham hisobga olinadi. Boshlang'ich sinf darsliklari, odatda bo'lim va paragrflarga bo'linmaydi. Har bir

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

dars materiali alohida sahifada beriladi. 5-9 sinlar uchun mo'ljallangan darsliklar esa, bob, bo'li, paragraf, savol va opshiriqlardan tashkil topadi.

Darslikning muqaddimasi, ya'ni kirish qismida o'quv Fani haqida tushuncha beriladi. O'quv materialini o'rganishdan ko'zlangan maqsad asoslanadi. Quyi sinfda o'tilgan materiallar Bilan mazkur o'quv materiallarining uzviyligi ochib beriladi. O'quv faning amaliyot Bilan bog'liq jihatlari, o'zlashtirilgan bilimlarni amalda qanday qo'llash haqida ma'lumot beriladi.

Darslikning birinchi sahifasi o'quvchini Ushbu kitob Bilan batafsil tanishtiriadi.

Darslikda uning mazmunini umumlashtiriadigan va o'quvchida ko'pfaoliyatlilikni shakllantiria oladigan, didakik jihatdan ustahkam metodik apparat bo'lishi shart. Paragraflarda o'quv materiallari bir xilda,o'zaro mutanosib taqsimlanishi lozim. Paragraf materiallari aynan bir soalik darsga mo'ljallangan bo'ladi. Yangi mavzu bo'yicha beriladigan o'quv materialining hajmi bir soatlik dars davomida o'zlashtiriliadigan miqdorda bo'lishi kerak. Mavzuni mustahkamlash uchun uy vazifalari ham Ushbu o'quv materiallarida nazarda tutilishi lozim. Paragraflar bo'yicha taqsimlanadigan o'quv materiallarining tarkibi, kelajakda talabalar o'quv Aniq mazmunini mustaqil o'zlashtirishlari uchun imkon bermog'i kerak. O'quvchilar o'quv-biluv jarayonida kashiyotchilik, loyihachilik aoliyatlari Bilan shug'ullanishlari uchun darslikdagi topshiriqlar yordam berishi lozim. Dars materiallarini bayon qilishning bunday yo'li murakkab ilmiy-nazariy tushunchalarning ma'nosini ochishga, qoida va ta'riflarni o'zlashtirishda qulaylik tug'diradi. Mavzular bo'yicha berilgan bo'limlar o'quv materiallarining mazmunini aniq va lo'nda ifodalashi lozim. O'quv faniga oid tushunchalar turkumi talabalrda Yangi mavzuga qiziqish uyg'otishi kerak. O'quv matnlari, illyustrasiyalar o'quvchini o'ziga jalb qila oladigan aniq, lo'nda, yorqin bo'lishi kerak.

Darslikning tili aniq, lo'nda, tushunarli bo'lishi talab etiladi. Darslikdagi gap qurilmalarining qisqa va uzunligi ham kata ahamiyatga ega. Darslik matnida murakkab va qo'shma gaplarning ishlatilishi ham ahamiyatlidir.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Gaplar mazmun jihadan aniq, qisqa bo'lishi lozim. Darslik matnida imloviy xatolarga yo'l qo'yish mumkin emas. Darslik tiliga qo'yiladigan talablarni quyidagicha guruhlash mumkin:

- o'quv materiallari uslubiy jihatdan aniq va ravon bo'lishi;

- tag'dim etilgan manlar muayyan sinf o'quvchilarining o'zlashtirish darajasi va yoshiga mos bo'lishi;

- Yangi so'zlar albatta ajratib yozilishi kerak, Yangi so'zlarga maxsusizohlar berilishi va tushuntirilishi lozim;

- matnda berilgan Yangi so'zlar soni o'quvchilarning extiyojlaridan oshib ketmasligi kerak;

- gap qurilmalarining uzunligi belgilangan darajada bo'lmog'i lozim;

- o'quvchilar o'zlashira olishi oson bo'lishi uchun so'zlar yoyilgan bo'lmasligi kerak;

- matnda tinish belgilari tez qabul qilish uchun ishlatilishi zarur;

- o'quvchi ongiga aniq, tez yetib borishi uchun gaplardagi so'zlar ketma-ketligi saqlanishi lozi;

- qisqartmalarga, albatta, izoh berilishi shart;

- matnda so'zlarni takror ishlatmaslik, umumiy qo'llanilgan so'zlardan kelib chiqib, qayta-qayta foydalanmaslik kerak;

- og'zaki va yozma nutqda keng qo'llaniladigan so'zlardan ko'proq foydalanish;

- imkon qadar o'quvchiga tushunarli, qiziqarli, badiiy jihatdan ravon, tez anglab olinadigan so'zlardan iborat matnlar tuzish;

- aniq joy nomlarini va kishilik olmoshlarini qo'llash;

- ikki xil bir ma'noli so'zlardan qisqasini anlab berish;

- boshlang'ich sinflarda ko'proq ye'l va otlardan foydalanish (siat, sifatdosh va ravishdoshlardan kamroq foydalanish);

- yangi so'zlar (tushuncha, qoida) sonini chegaralash, bir sahifada uchraydigan so'zlar miqdorini belgilangan darajadan oshirmaslik;

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

- matn va matndan ashqari gap qurilmalarining haddan ziyod oshib ketmasligini nazorat qilish.

Maktab darsliklarida ilmiy atamalarni qo’llashga nisbatan bir qator talablar qo’yiladi. Bu talablar didaktik, uslubiy, staisik xarakterga ega. Bu didaktikada metodik apparat deb ataladi: darslik tarkibiga iruvchi savol va topshiriqlar o’quvchilarning bilim saviyasini oshirshga yordam beradi va o’zlashtirish darajasini rivojlantiriadi. Ularning bilish jarayoniga bo’lgan qiziqishlarni rivojlantiriadi, mustaqil ishlash ko’nikma va malakalarni shakllantiradi.

Darslikda beriladigan savol va topshiriqlarga qo’yiladigan talablar qo’yidagilardan iborat:

- o’rganilgan materiallarning talabalar omonidan puxta o’zlashtirilishini ta’minlash;

- talabalarning bilish, dalillash ko’nikmalarini rivojlantirish;

O’quvchilarni usaqil fikrlash, ahlil qilish, umumlashtirish, qiyoslash ko’nikmalarini tarkib toptirish;

- o’quv materiallarining mazmuni darslik bo’lim va paragraflarga mos bo’lishi;

- topshiriqlarni bajara olish imkoniyatining didaktik jihatdan ta’minlanishi;

- ishonchli dalillarning aniqligi va tushunarliligi, yagona namunaga muvofiqligi.

Darlikka rasm, illyustrativ materiallar tanlashda quyidagilarni e’tiborga olish lozim:

- darslik qaysi sinf uchun mo’ljallanganligini aniq belgilab olish;

- o’quv fanining o’ziga xoligiga e’tibor qaratish;

- darslikdagi matnlarga illyustraiv materiallarning mosligi.

Yuqoridagi talablardan kelib chiqib, darslik tuzish amaliyotda quyidagilarga e’ibor qaratish lozim:

- illyusrasiyalar ostida ularni sharhlovchi yozuvlarning mavjudligi;

- mantn mazmuniga mos keladigan rasmlarning berilishi;

- eng qo’lay, maqbul illyusrasiyalar o’lchovini anlash;

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

- matn va illyustrasiyalar bog'liqligini ta'minlash;

- mani o'qish va qabul qilishda illyustrasiyaning to'sqinlik qilmasligiga erishish.

Yuqoridagi keltrilganlarga qo'shimcha arzda Yana shularni aytish mumin:

- matnda tasvirlangan obyektlarning mutanosibligi;

- aniq obyektlarning moddiy borliqdagi manzarasini illyustrasiyalarda detallashtirib fodalay olish;

- o'quv materiallari mazmunining ochib berilishi, aqdi etilgan bilimlar mohiyatning tushuntirilishi;

- asvirlashda izchillik va yaxlitlikka erisha olish;

- so'zlarning maqsadga muvofiq tarzda qo'llanilishi;

- darslikni jixozlashda nafosatlilik va ko'rgazmalilikka e'tibor qaratish talab etiladi.

O'quv ateriallarini o'zlashtirish va uni ustahkalash matndagi tayanch quqtalarining, albata, bo'lishiga hamda ularning berilishiga bog'liq, darslik apparati elementlari sinchiklab o'rganilib, tanlab olinadi. Ularni taqsilashda mutanosiblikka e'tibor berish kerak, boshlang'ich sinf darsliklari va o'qituvchilari uchun yaratilgan qo'llanmalarda darslik apparai kichik hajmli bo'ladi. U darslik oxirida beriladigan o'quv materiallari va mundarijadan tashkil opadi. Bundan tashqari, metodik qo'llanmada o'qituvchilarga qo'shimcha ashg'ulotlarga reja ham beriladi. Darslik ateriallari qisqartmalar, ularga sharhlar, xarita, ularning to'plami, ko'rgazmali qurollar rasmi, chizma, jadvallarni ham ifodalaydi. 5-9-sinf darsliklarida o'quv faniga oid ormulalar, keraklio'lchovlar, a'lumot uchun jadvallar kiritiladi. O'quv faniga oid ko'rsatgichlar kerakli o'lchov, formulani tezda opib olishga yordam beradi.

Mazkur ko'rsatgichlar quyidagicha ko'rinishiga ega bo'ladi:

- so'zlar qat'iy alifbo tartibida beriladi;

- shu darslikka kirtilgan aamalar, tushunchalar aniq va tushunarli bo'ladi;

- qaysi atama qaysi betda berilganligi ko'rsatiladi;

- yozuv bir xilda va aniq bo'lishi shart.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

Darslikning ilmiy bayoni.

1. O'quv materiallari mazmunining ta'lim maqsadlari hamda ta'lim sohasida qabul qilingan me'yoriy hujjatlarga mos bo'lishi:

- o'quv materiallarining mazmuni darslik mavzulariga mos kelishi;
- dasturning barcha bo'limlari qamrab olinishi;
- dastur mavzularidan chetga chiqmasligi.

2. O'quv materiallari fan-texnika taraqqiyoti, o'quvchi shaxsning ehtiyojlari, imkoniyatlari, ishlab chiqarish talablariga mos bo'lishi:

- darslikda keltirilgan ilmiy atamalarga aniq va o'quvchi uchun tushunarli tilda izoh berilishi;
- murakkab munosabatlarni tushuntirishda o'xshash munosabatlardan foydalanilganligi;
- mavhum tushunchalarga izoh berganda aniq misollar keltirilishi hamda ularning to'g'ri tanlanishi talab etiladi.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

XULOSA

Ta'lim tizimi istiqbolda O'zbekiston Respublikasining yangi iqtisodiy tarmog'ining taraqqiy etishi uchun xizmat qilmog'i kerak.

Ta'lim jarayoni ishlab chiqarish, fan-texnika, madaniyat, ma'naviyat yutuqlarini o'rganish tizimi bilan integrasiyalashishi talab etilmoqda.

Ta'lim mazmunining yangi modeli birinchi navbatda o'qitish jarayonining tarbiyaviy imkoniyatlarini va o'quvchida hosil bo'ladigan bilim, ko'nikma, malakalardan ijtimoiy hayotda foydalana olish salohiyatini kengaytirmog'i kerak.

Ta'lim mazmunining yangi modelini tanlashda jamiyat va shaxs hayotini rivojlantirishning asosiy parametrlariga tayanish maqsadga muvofiqdir.

Ta'lim mazmunida taqdim etiladigan bilimlar bir butun yaxlit tizim sifatida izchil bayon qilinishiga erishish lozim. Bunda mazkur bilim va tushunchalar, birinchi navbatda, muayyan fan tarmog'iga hamda ishlab chiqarishga xosligini nazarda tutish talab etiladi.

O'quv-biluv jarayonida o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilgan ta'lim jarayonining natijasi sifatida faqat o'quvchining o'zini har tomonlama rivojlantirib qolmasdan, fan, texnologiyalar, ishlab chiqarish hamda jamiyat hayotini ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan rivojlantirishga poydevor yaratishi kerak.

Ta'lim jarayonida o'quvchining har tomonlama savodxonligi, ma'lumotliligi, madaniyatliligi, huquqiy-iqtisodiy bilimdonligi, ijtimoiy hayotga tayyorlik darajasi ta'minlanishi muhimdir.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida fan-texnikaning jadal rivojlanishi, xalqning mentaliteti, shaxsning ma'naviy dunyoqarashsda yangi tushunchalarning paydo bo'lishi ta'lim tizimi, ayniqsa, uning mazmunini ham muntazam yangilab, boyitib borishni taqozo qilmoqda. Bunda avvalambor, O'zbekistonning jahon axborot maydoniga kirib borayotganligini e'tiborga olish lozim.

O'quv-biluv jarayonida o'quvchilarning turli axborot manbalaridan olingan ma'lumotlarga xolis, mentalitet, hudud hamda milliy manfaatlarimiz nuqtai

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

nazaridan yondashishi ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb bo'lib qolmoqda.

Ta'lim jarayonida o'quvchilarni axborotlarni mustaqil tahlil qilish, xolis fikr bildirishga odatlantirish muximdir.

Ta'lim mazmuni o'quvchilarda vatanparvarlik, milliy g'urur, fidoiylik, safarbarlik, tolerantlik kabi tuyg'ularni kuchaytirishi lozim.

O'quv muassasasining ta'lim muxitida subyekt- subyekt darajasidagi ta'lim muhiti qaror topishiga erishish zaruriyati vujudga kelmoqda.

An'anaviy o'qitish metodlari bilan yangi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini yaratish taqozo qilinmoqda.

O'quv-biluv jarayonini muntazam tarzda yangi axborotlar bilan ta'minlash vositalari va imkoniyatlarini izlash pedagogika fanining o'z yechimini kutayotgan dolzarb masalalaridandir.

Tadqiqotlar natijasiga ko'ra, talaba bir kunda 2 tadan 20 tagacha yangi so'zlarni o'zlashtira olar ekan. O'quv materialida yangi so'zlarni taqdim qilayotganda ushbu ko'rsatgichga amal qilsh lozim. Har bir matn yoki mashqda 4 foiz yangi so'zlarni kiritish mumkin. Agar manda yangi so'zlar miqdori ko'payib ketsa, uni o'quvchi tomonidan o'zlashtirish, tushunish qiyinlashadi. Har bir paragrafda, bir soalik darsga mo'ljallangan mavzu beriladi, bunda yangi mavzu yuzasidan mulohaza qilish, fikr yurtish uchun beriladigan yangi so'zlar 10 tadan oshmasligi kerak. Gap qurilmalarining uzunligi belgilangan me'yorlardan oshmasligi kerak. O'zbek tilida ko'p hollarda ega gap boshida, kesim esa oxirida uradi, bunda gap qisqa, yig'iq bo'ladi.

Darsliklarning matni va shunday qisqa gaplardan iborat bo'lishi lozim.

Darslikning matniga qo'yiladigan talablar darslik mani va matndan tashqari tarkibiy qismlari tizimiga tenglashtirilishi talab etiladi. Bu tizimining negizini gap qismlari hamda yaxlit gaplardan iborat bo'lgan matnlar tashkil qiladi.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimov I.A. O'zbekiston buyuk kelajak sari. Toshkent.: O'zbekiston, 1998. - 686 byet.

2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asrga intilmoqda. -Toshkyent.: O'zbekiston, 1999. - 48 byet.

3. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi. - T.:O'zbekiston, 1992. - 46 byet.

4. O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni. //Barkamol avlod O'zbekiston taraqqiyotining poydyevori. - Toshkyent.: 1997. - 20-29 byetlar.

5. O'zbekiston Respublikasining «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi». //Barkamol avlod O'zbekiston taraqqiyotining poydyevori. -T.: 1997. - 31-60 betlar.

6. Standartlashtirish to'g'risida. O'zR Qonuni, 1993 yil 28 dyekabr//Xalq so'zi. - 1994, 28 yanvar.

7. «Pedagogika» V.A.Slastenin, I.F.Isayev, A.I.Mihyenko, Ye.N.Shiyanov. Moskva. Shkolnaya pressa. 2004.

8. Ye.N. Pronina, V.V.Lukashevich. «Psixologiya i pedagogika». Uchebnik dlya studentov VUZov. Izdatelstvo Elit. Moskva 2004.

9. Pedagogika professionalnogo obrazovaniya. Pod. red. V.A.Slastenina. Moskva. Akademiya. 2003.

10. Ahmedov Sh. «Uzluksiz ta'lim, fan va ishlab chiqarishning integrasiyalashuvi». T.: 2001. Magistrlik dissertasiyasi.

11. Shamsiyev Q. «Darslarni zamonaviy tashkil etishning shakl va uslublari». T.: 2005.(B.M.I.)

12. Ziyomuhammadov B. Pedagogika. O'quv qo'llanma. –T.: «Iqbol-Turon» nashriyoti. 2006 y.

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com

SAMARQAND QISHLOQ XO'JALIK INSTITUTI

Veterenariay, zootexniya va qorako'lchilik fakulteti

Kasb ta'limi (Veterinariya) yo'nalishi 209-guruh talabasi

Sunnatulloyev Hikmatullo **ning**

«Didaktik materiallar soularning tutgan o'rni»

mavzusidagi kurs ishiga

TAQRIZ

Ta'lim maqsadlarining muntazam tarzida yangilab turishi, uzluksiz boyitilishi ta'lim mazmunining yangi modelini tanlash uchun asos bo'ladigan ustuvor yo'nalishidir. Kasb ta'lim (Veterinariya) yo'nalishi talabasi Sunnatulloyev X tomonidan bajarilgan kurs ishi mavzusi ilmiy jihatdan asoslangan, o'zining mantiqiy nihoyasiga yetgan. Kurs ishida bir nechta orfografik xatolar ham mavjud. Umuman olganda kurs ishi talab darajasiga javob beradi va uni ximoyaga qo'yishga tavsiya beraman.

Kurs ishi 72 **ballga baholandi.**

Komissiya raisi: **Z. Boboqulov**

PDF created with pdfFactory Pro trial version www.pdffactory.com